

Rīgas Mākslas un mediju tehnikums

Vides un arhitektūras pamati

Referāts

Ievērojamākie pasaules arhitekti 20.gs.

Darbu pārbauda:

Andra Ulme

Darbu veica:

Niks Andress Krūmiņš VT21

Rīga 2021

Saturs

I.	Ievads	1
II.	Lekorbizjē (1887 - 1965)	2
III.	Valters Gropius (1883 – 1969)	4
IV.	Ludvigs Mies van der Rohe (1886 - 1969).....	6
V.	Alvars Ālto (1898-1976)	8
VI.	Lūiss Salivans (1856 – 1924)	10
VII.	Frenks Loids Raits (1869 - 1959).....	12
VIII.	Charles Rennie Mackintosh (1868 - 1928).....	14
IX.	Eižens Laube (1880–1967).....	16
X.	Konstantīns Pēkšēns (1859 - 1928)	18
XI.	Jānis Frīdrihs Baumanis (1834 – 1891).....	20
XII.	Secinājums	22
XIII.	Izmantotās literatūras saraksts	23

I. Ievads

Arhitektūras tēma ir svarīga gan senatnē, gan mūsdienās. Tā mums stāsta kā mēs esam attīstījušies, cik plaši un radoši mēs domājam. Un šos radošos cilvēkus sauc par arhitektiem. Arhitekti izveido pārsteidzošas ēkas kas iekšēji saglabā visas nepieciešamības, bet ārēji aizrauj katra garām gājēja elpu.

Šī darba izveidei tika lietotas visiem pieejami resurss, internets, uz kura tiek balstīts šis darbs. Visa izmantotā literatūra ir norādīta zem sadaļas *“Izmantotās literatūras saraksts”*.

Darba galvenais mērķis ir uzzināt par 10 ievērojamākajiem arhitektiem un viņu darbiem. Lai nonāktu pie vēlamā mērķa nepieciešams atrast un strukturēt informāciju, piemeklēt attiecīgo ilustratīvo materiālu un sākt rakstīt referātu. Kad tas ir pabeigts ir jānorāda izmantotā literatūra.

Šis darbs man būs noderīgs, jo ir iespēja atsvaidzināt zināšanas saistībā ar referāta rakstīšanu un uzzināt par ārzemju un latviešu arhitektiem. Tas ir nozīmīgi, jo staigājot vai braucot ar autobusu Rīgas centrā bieži vien neievērojam interesanto arhitektūru, kas atrodas mums apkārt.

II. Lektorbizjē (1887 - 1965)

Šarls Eduārs Žanerē Grī, labāk pazīstams kā Lektorbizjē, bija Šveices arhitekts, dizainers, rakstnieks un gleznotājs. Slavens kļuvis ar savu arhitektūru, jo īpaši ar to, ka bija viens no modernisma pionieriem.

Lektorbizjē noformulēja modernās arhitektūras piecus principus, pēc kurus ir jāievēro, lai nodrošinātu celtnes drošību un tās moderno izskatu.

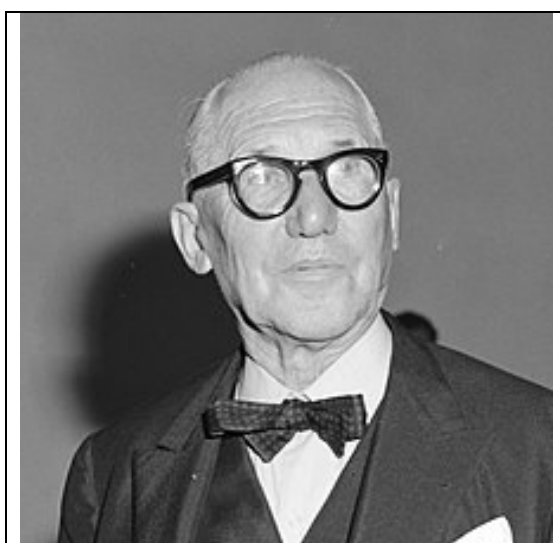
Šie ir tie punkti:

- ❖ celtnē ir jāceļ uz brīvi stāvošiem betona balstiem, kuriem jāiztur celtnes slodze;
- ❖ ēkas jumtam ir jābūt horizontālam, lai uz tā varētu, piemēram, izveidot dārzu;
- ❖ iekšējās nevar būt nesošās konstrukcijas, lai var brīvi veidot ēkas plānojumu;
- ❖ nenoslogotās ārsienas veido nepārtrauktas logu rindas;
- ❖ fasādi jāveido brīvi, kuras stabilitāti nodrošina karkasa konstrukcijas.

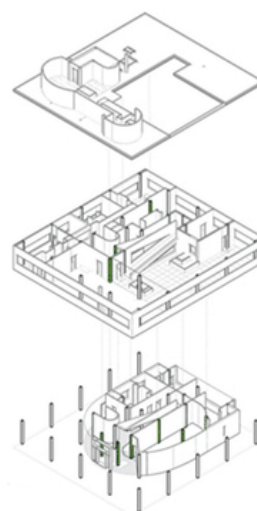
Lektorbizjē bija ļoti cienījams arhitekts, jo bija piedalījās Parīzes centra pārbūvē, kapeles celtniecībā Rošānā, piedalījās daudzstāvu dzīvojamo ēku projektēšanā Berlīnē, Nantē un daudz kur citur. Kā arī Lektorbizjē ieguva Amerikas Arhitektu institūta zelta medaļu. [1]

Lektorbizjē sasniegumi ir patiešām iespaidīgi, viņš ir viens no dažiem, kas izveidoja pamatus mūsdienu arhitektūrai, kura vēl lūdz šim laikam tiek plaši izmantota. Ir pārsteidzoši, ka Lektorbizjē projektētās ēkas, kuras vēl ir saglabājušās, ir kā piemineklis, kurš par viņu atgādina.

Viena no viņa vispazīstamākajām ēkām "*Villa Savoye*", Francijā. Šī ēka tika balstīta uz viņa paša izveidotajiem modernās arhitektūras pieciem principa punktiem. "*Villa Savoye*" reprezentē mūsdienu arhitektūras pirmsākumus un ir viens no visvieglāk atpazīstamajiem un slavenākajiem starptautiskā stila piemēriem.

*Šarls Eduārs Žanerē Grī
(Lekorbizjē)*

“Villa Savoye” (Francija)

III. Valters Gropius (1883 – 1969)

Valters Gropius bija vācu arhitekts un Bauhaus mākslas stila pamatlicējs. Gropius tiek arī uzskatīts par vienu no modernās arhitektūras aizsācējiem (kopā ar Ludvigu Miesu van der Rohe, Frenku Loidu Raitu un Lekorbizjē). Kā arī bija starptautiskā stila vadošais arhitekts. [2]

Pēc pirmā pasaules kara, Gropius kļuva par arhitektu. Savukārt, 1919.g. Gropius kļuva par “Grand-Ducal Saxon School of Arts and Crafts” skolas otro direktoru. Šo pašu skolu viņš pārveidoja par pasaules viss slavenākajām skolām Bauhaus. Pēc Gropiusa nāves, Bauhauza stils kļuva par vienu no viss ietekmīgākajiem stiliem mūsdienu modernisma arhitektūrā un tās izglītībā. [3]

Valters Gropius piedalījās vienā no viss nozīmīgākajā, tā laika, projektēšanā, kas bija debesskrāpis “*Pan Am Building*”, tagad zināms kā “*MetLife Building*”. Tas šķiet neticami, ka 1963.g. tika uzcelta 246.3m augsta celtnē, ar 59 stāviem un 89 liftiem, pēc 58 gadiem vēl projām stalti stāv *Manhattan, New York City*.

Gropius arī ir izveidojis dizainu Piemineklim marta mirušajiem, par piemiņu nogalinātajiem strādniekiem, kuri centās pretoties Vācijas nacionālā valdībai, Berlīnē 1920. gada 13. martā. Pieminekli uzcēla starp 1920. un 1922.g., un atklāšanas ceremonija norisinājās 1922.g. 1. maijā. Savukārt, 1936.g februārī Nacisti iznīcināja pieminekli, bet 1946.g to restaurēja. [13] Mūsdienās piemineklis vēl projām ir saglabājies, bet laika gaitā ir zaudējis savu izskatu.

"Walter Gropius"

"Pan Am Building"

IV. Ludvigs Mies van der Rohe (1886 - 1969)

Ludvigs Mies van der Rohe bija vācu arhitekts un tiek uzskatīts par vienu no modernās arhitektūras aizsācējiem (kopā ar Valteru Gropiusu, Lekorbizjē u.c).

Ludvigs Mies van der Rohe ir arhitekts ar vairākiem projektiem, ēkām, tai skaitā “*S. R. Crown Hall*”, kas mūsdienās ir Arhitektūras koledža, Čikāgā. Tā tika nosaukta par “*Chicago Landmark*” 1997.g., Nacionālais vēsturiskais piemineklis 2001. gadā un pārejā Ilinoisas Tehniskās universitātes pilsētiņas daļa tika iekļauta Nacionālajā vēsturisko vietu reģistrā 2005. gadā. Viņš ir saņēmis vairākus apbalvojumus, tai skaitā Prezidenta Brīvības medaļu. [4]

Kā jau iepriekš minēju, Ludvigam ir ļoti daudz ievērojamu, skaistu ēku kuras viņš ir projektējis, piemēram, “*Mies van der Rohe Pavilion*” vai “*Villa Tugendhat*”. Viņš arī ir piedalījies projektēšanā vairākām augstceltnēm: “*Seagram Building*”, kura ir 157m ar 38 stāvi, “*IBM Building*”, kura ir 212 m ar 52 stāviem, “*Toronto-Dominion Centre*”, kura ir 223 m ar 56 stāviem.

“Ludvigs Mies van der Rohe”

“Ludvigs Mies van der Rohe ar S.R. Crown Hall maketu”

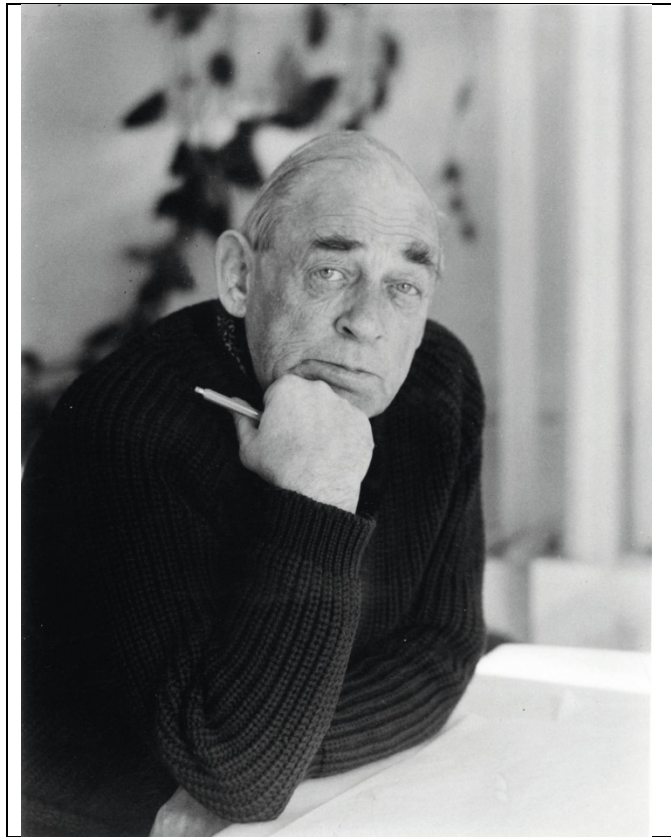
“Mies van der Rohe Pavilion” (Barselona, Spānija)

V. Alvars Ālto (1898-1976)

Alvars Ālto bija somu arhitekts un dizaineris. Darbojās arhitektūras, mēbeļu jomā, ar audumiem un stikla izstrādājumiem.

Stila atšķirības ir jūtamas arī viņa darbos, sākotnēji viņa darbos bija redzams ziemeļu klasicisms, savukārt vēlākajos darbos, starptautiskais modernisms. Viņš ir bijis arhitekts vairākiem interesantiem projektiem, tā skaitā, Sāynātsalo pilsētas zālei, Helsinku koncertzāli. [5]

Ālto ar vēl viens izcils arhitekts ar vairākām ēkām, projektiem, tai skaitā, bibliotēka "*The Library of Alvar Aalto*", kura tiek uzskatīta par vienu no pirmajām "regulārā modernisma" ēkām. Ālto arī ir projektējis iekštelpas peldbaseinu "*AaltoAlvari*", skatuves mākslas vietu "*The Aalto Theatre*" un "*Alvar Aalto Cultural Centre*". Un saraksts tā arī turpinās, bet interesanti tas, ka gandrīz visos viņa projektētās ēkas nosaukumos ir viņa vārds, uzvārda vai abi.

“Alvars Ālto”

“The Aalto Theatre”

VI. Lūiss Salvans (1856 – 1924)

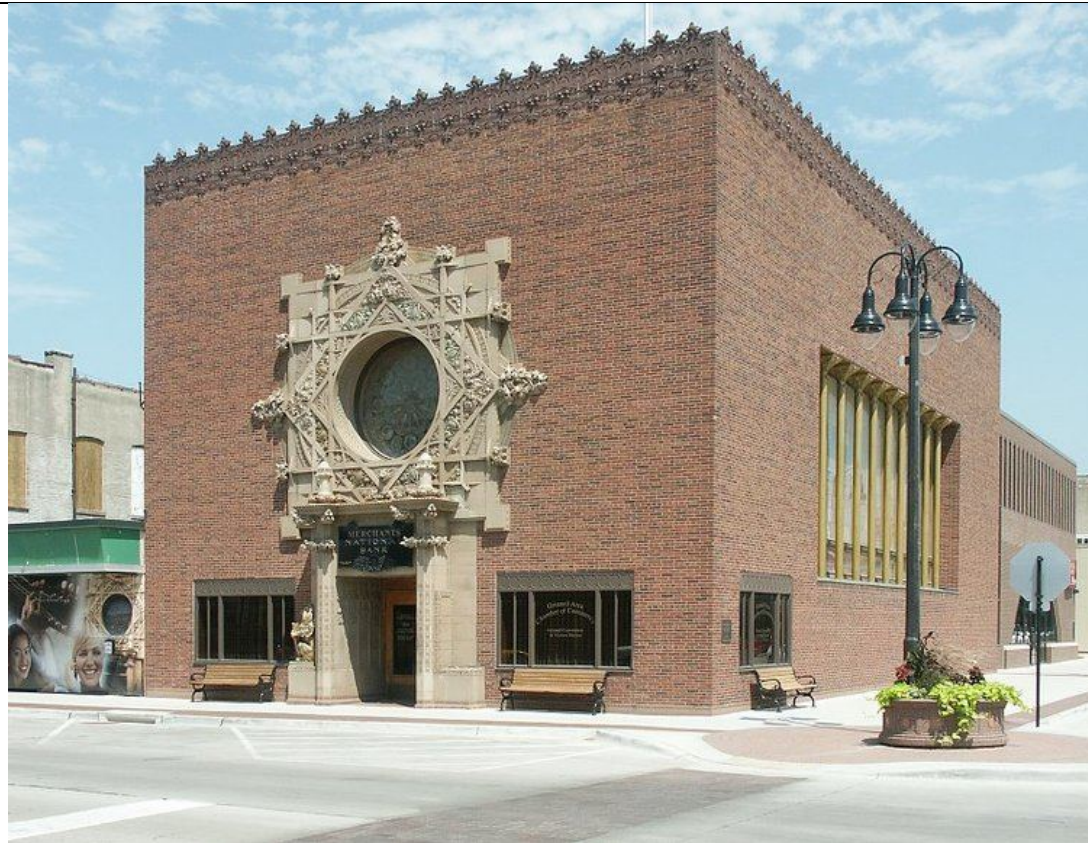
Lūiss Henrijs Salvans, dažkārt dēvēts par “debesskrāpju tēvu” bija ASV arhitekts un viens no Čikāgas arhitektūras skolas pārstāvjiem. Salvans ir definējis arhitektūras principu “forma seko funkcijai”. Nedaudz ieguvis formālo akadēmisko izglītību, sāka kādu laiku strādāt Franka Farnesa arhitektūras birojā.

1883.g. kopā ar Dankmaru Adleru nodibināja arhitektūras biroju “*Alder & Sullivan*”. Bet 1893.g. firma tika likvidēta, tomēr tās darbības laikā tika radīti lielākā daļa no mūsdienu pazīstamākajiem Salvana darbiem, kā “Auditorium Building” (Čikāgā) un “Merchant’s National Bank” (Grinella, Aiova). [6]

Salvana projektētās ēkas no sākuma var likties vienkāršas, bet nedaudz ieskatoties var pamanīt dažādus smalkus dekorus, kā piemēram, “*Bayard-Condict Building*”, “*Auditorium Theatre*”, “*Carrie Eliza Getty Tomb*” (Kerijas Elīzas Getijas kaps), u.t.t.

“Lūiss Salivans”

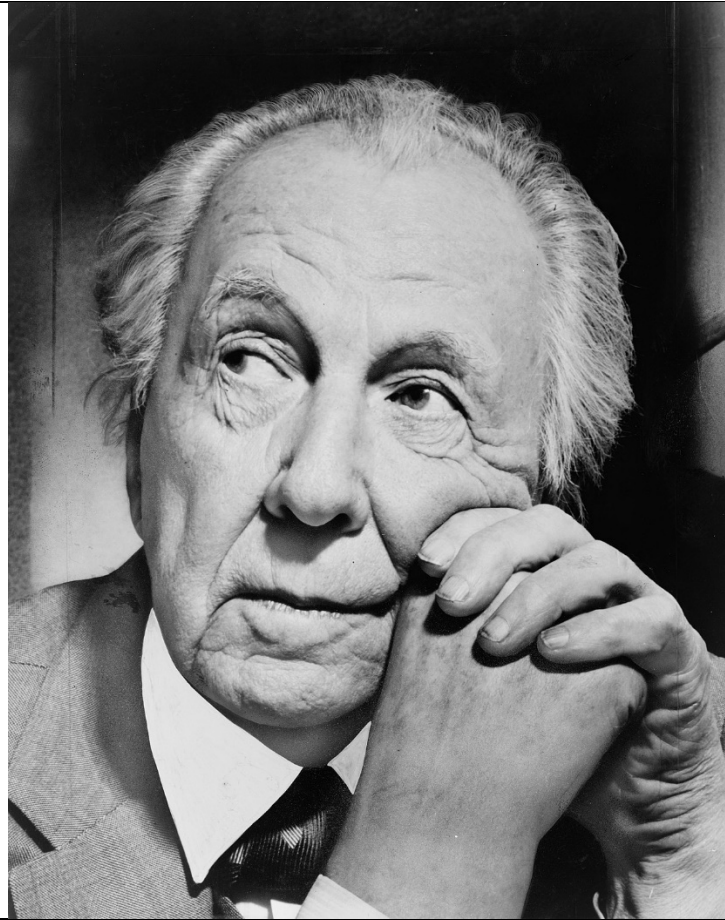
“Merchant’s National Bank”

VII. Frenks Loids Raitis (1869 - 1959)

Frenks Loids Raitis bija ASV arhitekts, interjera dizainers, rakstnieks, pedagogs. Viņš bija organiskas arhitektūras proponentis, šādas arhitektūras paraugs ir arī viens no viņa ievērojamākajiem darbiem — "*Māja virs ūdenskrituma*", kas tika nosaukta par "visu laiku labāko amerikāņu arhitektūras darbu". [7]

Raitam bija galvenā loma divdesmitā gadsimta arhitektūras kustībā, ietekmējot arhitektu visā pasaulē, ar saviem darbiem, un simtiem mācekļu. Viņš arī bija pionieris arhitektūrā, kuru sauca par prērijas skolu un deva savu redzējumu par pilsētplānošanu ASV. Raitis arī projektēja oriģinālus un novatoriskus birojus, baznīcas, skolas, debesskrāpjus, viesnīcas, muzejus un citus komerciālus projektus. [14]

Frenks Loids Raitis ir vel viens izcils arhitekts, kuram ir skaistas, interesantas ēkas, kā "*Fallingwater*", "*Taliesin West*", "*Inna t Price Tower*" un vel citas. Frenka arhitektūra ir ļoti iespaidīga, jo viņš spēj savienot dabu ar māju, kā piemēram, "*Fallingwater*", kur ir māja ir uzcelta uz ūdenskrituma meža vidū. Ne katrs šādu projektu un rezultātu varētu panākt.

"Frenks Loids Raits"

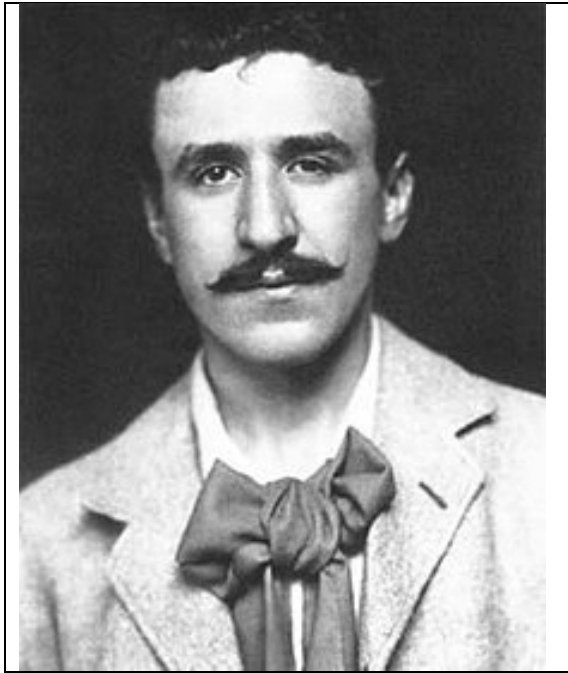
"Falllingwater"

VIII. Charles Rennie Mackintosh (1868 - 1928)

Charles Rennie Mackintosh bija skotu arhitekts, dizainers un mākslinieks, jūgendstila pamatlicējs Skotijā. Macintosh dzimis (1868.g.) Glāzgovā un nomira (1928.g.) Londonā.

Mackintosh mācījās pie arhitekta Džona Hačisona, un no 1889. gada strādāja arhitektūras birojā "*Honeyman and Keppie*", 1904. gadā kļūdams par tā līdzīpašnieku. Viņš ir viens no svarīgākajiem mūsdienu stila (britu jūgendstila stila) personām. [8]

Mackintosh projektējas vairākas ēkas viena no viņa viss slavenākajām ēkām ir "*Hillbrook House*", kura tika projektēta un uzcelta priekš rakstnieka Valtera Blekija. Viņš arī ir projektējis "*House for an Art Lover*", "*Willow Tea Rooms*", "*The Lighthouse*" un vēl dažas ēkas.

“Charles Rennie Mackintosh”

“Hilllbrook House”

IX. Eižens Laube (1880–1967)

Eižens Laube bija latviešu arhitekts un arhitektūras profesors, kurš pamatā darbojās tautas romantisma stilā [9]. Jau zēna gados iepazinās ar būvprojektiem un celtniecību, jo viņa mātes patēvs bija būvuzņēmējs ar plašu praksi. [10]

Rīgā ir vairāk nekā 200 Laubes projektētu namu. Savām celtnēm Laube izmantoja dabiskus materiālus — dažādas krāsas ķieģeļus, vietējās akmens šķirnes, metālu, koku. Laubes namu rotājumiem raksturīgs ziedu un ģeometriski motīvi, neparastas erkera formas ar rievotām piltuvveida pamatnēm un smailiem noslēgumiem, celtnes parasti vērstas uz augšu, izteiktas vertikālās formas.

Pēc Pirmā pasaules kara beigām Eižens Laube projektēja arī Nāves salas kauju pieminekli un brāļu kapu pieminekļus Ķemeros un Slokā. [9]

Eiženam Laubei ir vairākas jūgendstila mājas, piemēram, Alberta iela 11, Krišjāņa Barona iela 49, Brīvības iela 47 un vēl vairāk. Interesanti, ka vairums cilvēku katru dienu brauc garām šīm ēkām un iespējams nemaz nezina, ka to ir projektējis tieši Laube.

"Eižens Laube"

"Brīvības iela 47"

X. Konstantīns Pēkšēns (1859 - 1928)

Konstantīns Pēkšēns bija viens no pirmajiem latviešu profesionālajiem arhitektiem, kā arī, bija Rīgas domes loceklis (1909), Baltijas hercogistes Reģentu padomes loceklis (1918). Rīgā pēc viņa projektiem uzceltas aptuveni 250 ēkas.

Konstantīns Pēkšēns bija viens no pirmajiem latviešu studentu korporācijas Selonija biedriem. Vēlāk viņš strādāja J. F. Baumaņa būvbirojā, bet no 1886. gada vadīja savu būvbiroju.

20. gadsimta sākumā K. Pēkšēns nodibināja centrālapkures sistēmu montāžas firmu, kas ilgstoši bija lielākā Rīgā, šo uzņēmumu pēc Pēkšēna nāves pārņēma viņa sievas brālis Bernhards Frēlihs. Paralēli arhitekta darbam Konstantīns Pēkšēns darbojās Rīgas Latviešu biedrībā, piedalījās vairāku latviešu laikrakstu izdošanā. Līdz Pirmajam pasaules karam K. Pēkšēna darbnīcā strādāja gandrīz visi jaunie latviešu arhitekti, kas vēlāk kļuva slaveni. [11]

Pēkšēna projektētās ēkas ir ļoti skaistas ar interesantiem dekoriem, kā piemēram, Smilšu iela 2, Tērbatas iela 14, Baznīcas iela 4a un Strēlnieku iela 6. Šāda veida ēkas ir jāsaglabā, jo tām piemīt savs stāsts un nozīme.

“Konstantīns Pēkšēns”

“Dekors uz Smilšu iela 2”

XI. Jānis Frīdrihs Baumanis (1834 – 1891)

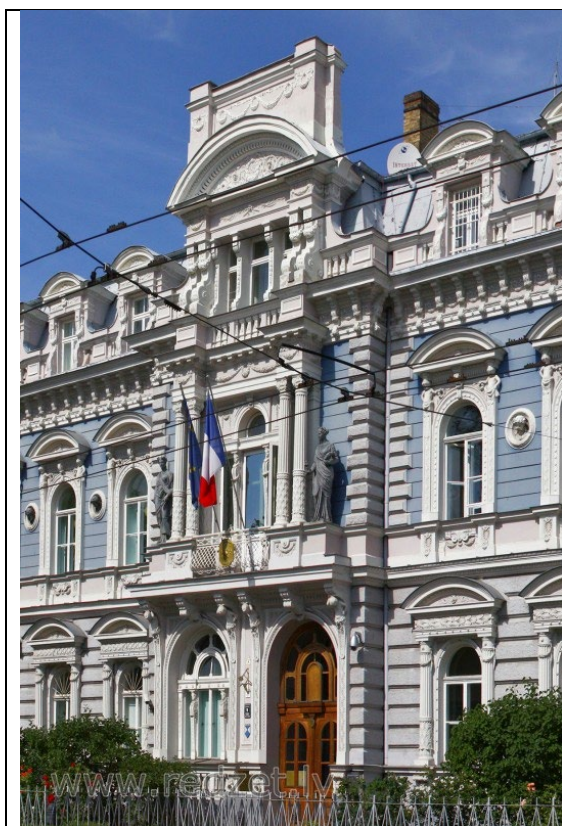
Jānis Frīdrihs Baumanis bija latviešu arhitekts, Vidzemes guberņas arhitekts (1870—1880), Rīgas domnieks un mecenāts. Projektējis estrādes pirmajiem trim Dziesmu svētkiem (1873., 1880. un 1888.g.). Tika iekļauts valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā kā valsts nozīmes arhitektūras piemineklis.

Pazīstams ar savām celtnēm Rīgas Bulvāru lokā, celtām 19. gadsimta otrajā pusē. Projektējis vairāk nekā 150 ēku, arī daudzas Vidzemes guberņas pareizticīgo baznīcas. Baumanis projektējis ēkas teritorijās, kas radās pēc Rīgas aizsardzības sistēmas nojaukšanas. Pēc J. F. Baumaņa projektiem ir uzcelta apmēram trešā daļa (54 dzīvojamās un sabiedriskās ēkas) no visām Rīgas bulvāru loka ēkām. [12]

Baumaņa projekti un viņa ēkas ir iespaidīgas, ar dažādiem dekoriem, piemēram, uz *“Emmas Mencendorfas savrupmāja”* (tagad – Francijas vēstniecība). Kā arī viņš mums ir devis “Rīgas cirka” ēku, daudzstāvu īrs namu Brīvības bulvārī 19 un 20, un vel citas fantastiskas arhitektūras ēkas .

“Jānis Frīdrihs Baumanis”

“Francijas vēstniecība”

XII. Secinājums

Pēc darba veikšanas ir iegūta pamat informācija par 10 ievērojamākajiem arhitektiem un viņu darbiem. Lielākai daļai arhitektu ir kopīgs tas, ka viņi ir uzsākusī moderno arhitektūras stilu, kas ir pamats mūsdienu arhitektūrai.

Bet ir pārsteidzoši cik dažādi var izpausties ēkas projektā. Katram arhitektam piemīt savas iztēle un radošā pieeja saviem projektiem, tādēļ ir interesanti salīdzināt vienu ar otru. Piemēram, Franks Loids Raitis spēj savienot savu darbu ar dabu un radīt priekšstatu, ka tā celtne tur iederas. Savukārt, Ludvigs Mies van der Rohe savus darbu veido elegantus un iespaidīgus.

Lietojot dažādus fasādes dekorus, dažādus līmeņus un formas ēku var padarīt daudz izsmalcinātāku un ne tik garlaicīgu. To labi parāda Jānis F. Baumanis ar mūsdienās "Francijas vēstniecības" ēku, K. Pēkšēns ar dekoriem uz Smilšu ielas 2 fasādi un E. Laube ar Brīvības ielu 47 ēku un tās neparasto formu.

Kopsummā, var izsecināt, ka pa tiešām arhitektūra var būt interesanta, ja mazliet palasa par tās vēsturi un iespaidīgākajiem arhitektiem. Mērķis ir sasniegts un darbs pabeigts.

XIII. Izmantotās literatūras saraksts

1. <https://lv.wikipedia.org/wiki/Lekorbizjē>
2. https://lv.wikipedia.org/wiki/Valters_Gropiuss
3. https://en.wikipedia.org/wiki/Walter_Gropius
4. https://lv.wikipedia.org/wiki/Ludvigs_Mīss_van_der_Roe
5. https://en.wikipedia.org/wiki/Alvar_Aalto
6. https://lv.wikipedia.org/wiki/Lūiss_Salivans
7. https://lv.wikipedia.org/wiki/Frenks_Loids_Raits
8. https://en.wikipedia.org/wiki/Charles_Rennie_Mackintosh
9. https://lv.wikipedia.org/wiki/Eižens_Laube
10. **Dr.arch Jānis Krastiņš** <https://jugendstils.riga.lv/JugendstilsRiga/Laube/>
11. https://lv.wikipedia.org/wiki/Konstantīns_Pēkšēns
12. https://lv.wikipedia.org/wiki/Jānis_Frīdrihs_Baumanis
13. https://en.wikipedia.org/wiki/Monument_to_the_March_Dead
14. https://en.wikipedia.org/wiki/Frank_Lloyd_Wright